

Regeringskansliet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över betänkandet En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72)

Er beteckning: LI2023/03629

Sammanfattning

Uppdraget har varit att göra en översyn av de bestämmelser i plan- och bygglagen som avser vatten. Syftet med utredningen har för det första varit att förenkla och förtydliga på vilket sätt miljö kvalitetsnormer för vatten ska få genomslag vid planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen på ett sätt som motsvarar kraven i EU-rätten och som underlättar kommunernas tillämpning av dessa krav. För det andra har syftet varit att ge kommunerna de verktyg som behövs för att säkerställa att de krav på miljömässigt och ekonomiskt hållbara lösningar för dag- och dricksvatten som ställs vid planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen kan genomföras idag och vid ett förändrat klimat.

Länsstyrelsen anser generellt att de förslag som ges kopplat till miljö kvalitetsnormer för vatten, dagvatten och dricksvattenförsörjning är bra och väl genomtänkta. De möter många av de utmaningar som beskrivs och kan om de realiseras ge kommunerna bättre lagmässiga verktyg vid planläggning och prövning. Nedan redovisa Länsstyrelsens synpunkter.

Ny reglering i PBL – förslag avseende MKN vatten

- 3 kap, 5 §, punkt 5: Bör det inte fortsatt specificeras att regionplanen ska vara för länet?

Det framgår av avsnitt 10.7.2 (Ny bestämmelse om krav på hänsyn till miljö kvalitet vid planläggning) att skyddsåtgärder både inom och utanför planområdet kan behövas för att säkerställa att förbuden inte överträds, och att detta ska gälla vid planläggning i vägplan,

järnvägsplan, detaljplan eller områdesbestämmelser. Följande två punkter kopplar till detta:

- 4 kap, 12 §, punkt 2: Här görs en hänvisning till MB 5 kap 3a § första stycket, punkt 1 avseende *skyddsåtgärder*. I 5 kap 3a § första stycket, punkt 1 MB anges dock bara vad som avses med en otillåten påverkan på vattenmiljön. En hänvisning behövs väl också till MB 5 kap 3a § andra stycket för att skyddsåtgärder utanför planområdet ska vara möjliga att bestämma?
- 4 kap, 42 §, punkt 5b: för *skyddsanordningar* inom områdesbestämmelser görs hänvisning till 4 kap, 12§, punkt 2, det vill säga nödvändiga skyddsanordningar kan bara bestämmas inom planområdet för områdesbestämmelsen. Om 4 kap 12 §, punkt 2 ändras enligt punkten ovan blir hänvisningen korrekt, i annat fall möjliggör formuleringen endast skyddsanordningar inom planområdet för områdesbestämmelsen.

Det bör vidare förtydligas om både skyddsåtgärder och skyddsanordningar avses kunna bestämmas utanför planområdet, samt hur dessa begrepp definieras. Begreppen behöver även harmoniseras mellan relevanta lagstiftningar. För detaljplaner nämns skyddsåtgärder i PBL medan skyddsanordningar nämns för områdesbestämmelser. I MB 5 kap 3a § andra stycket anges endast skyddsåtgärder och begreppet skyddsanordning förekommer inte alls i MB. Om skyddsåtgärder/skyddsanordningar ska kunna bestämmas utanför planområden vid planläggning i vägplan, järnvägsplan, detaljplan eller områdesbestämmelser behöver detta ses över och korrekta hänvisningar till respektive lagrum göras.

Ny reglering i MB – förslag avseende MKN för vatten

I motiveringen av förslag MB 5 kap, 3 b §, framgår att kommuner ofta upplever sig ha tillgång till bättre underlag än det som har använts vid Vattenmyndighetens statusbedömning. Bland annat anges bristande övervakning och dåligt fungerande dataflöden till nationella datavärddar som skäl. Utredningen borde ha övervägt lagförslag kopplat till att göra det möjligt att ställa krav på leverans av data till nationella datavärddar för att i ett mer långsiktigt perspektiv få till stånd bättre underlag för fastställandet av miljökvalitetsnormer för vatten redan från början. Det ser vi som något som skulle kunna effektivisera processerna avsevärt.

Ny reglering i vattenförvaltningsförordningen – förslag avseende MKN för vatten

4 kap 12a §, punkt 1: Såsom förslaget till nytt undantag är skrivet kan det tolkas som att lokala påverkanskällor inte behöver åtgärdas alls i de fall det även finns en påverkan från föroreningskällor utanför Sveriges gränser. Det måste vara väldigt tydligt att lokala påverkanskällor som bidrar till sänkt status för aktuellt ämne ska åtgärdas så långt möjligt. Påverkan av föroreningskällor utanför Sveriges gränser på statusen av olika parametrar och vilken miljö kvalitetsnorm som på grund av detta kan uppnås, hanteras förmodligen bäst genom tillämpning av mindre stränga miljö kvalitetsnormer enligt 4 kap 10§ vattenförvaltningsförordningen.

4 kap 12a §, punkt 2: Nytt undantag kopplat till blandningszoner som finns i närheten av utsläpp från punktkällor med högre föroreningskoncentration än i ytvattenförekomsten i övrigt. Detta är en mycket stor förändring jämfört med dagens situation och något som är i princip omöjligt och inte alls effektivt att genomföra för samtliga ytvattenförekomster som påverkas av utsläpp från punktkällor. Blandningszoner är helt recipient- och ämnesberoende och att utse sådana ska inte vara del av det ordinarie kartläggnings- och analysarbetet som Vattenmyndigheten gör. Det anges också i Vattendirektivet att blandningszoner är något som medlemsstater får införa, däremot finns inget krav. Blandningszoner lämpar sig bättre att ta fram i samband med enskilda prövningar (kopplat till just punktutsläpp) för att kunna avgöra hur påverkan från enskilda punktutsläpp ser ut sett till vattenförekomsten som helhet, dvs inte direkt kopplat till undantagsmöjligheter. Kopplingen av undantaget till just planläggningssituationer är svag. Svårighet bedöms också finnas vid gränsdragningar för blandzoner eftersom gränser i naturen inte finns i praktiken och där ständiga förändringar sker. Dessutom kan vi konstatera att det saknas en genomgripande konsekvensanalys av förslaget.

4 kap, 12 §: I förslaget om nytt undantag om att tillåta tillfällig eller kortvarig försämring är det oklart vad som avses med termen "vattenmiljön". Är det endast grundvatten som avses så bör det framgå tydligare. Det är även viktigt att alla möjliga försiktighetsåtgärder genomförs för att så långt möjligt lindra försämringen av vattenmiljön trots att den är av tillfällig och kortvarig karaktär. Detta borde framgå av paragrafen. Det är även svårt att avgöra huruvida en försämring kommer att bli kortvarig eller ej.

4 kap 11 §: Ändringen tydliggör på ett bra sätt behov av avvägning mellan MKN och andra allmänintressen.

Ny reglering i PBL och MB – förslag avseende dagvatten

Länsstyrelsen ställer sig positiv till följande förslag som känns relevanta och väl genomtänkta:

- Införande av legaldefinition för dagvatten i plan- och bygglagen.
- Förtydligandet om att en obebyggd tomt ska ordnas så att krav på både vattenförsörjning och avlopp går att ordna samt i skälig utsträckning dagvatten, genom en ny punkt i 8 kap. 9 § PBL.
- Möjligheterna att hantera dagvatten ska vara en del av bedömningen för hur byggnadsverk ska utformas och placeras. Ny punkt i 2 kap. 6 § PBL.
- Möjligheterna att i en detaljplan bestämma att lov eller startbesked för en åtgärd som innebär en väsentlig ändring av markens eller vattenområdets användning endast får ges under förutsättning att en viss anläggning för trafik, energi- eller vattenförsörjning, dagvattenhantering eller avlopp, som kommunen inte ska vara huvudman för, har kommit till stånd, genom tillägg av begreppet dagvattenhantering i 4 kap. 14§ PBL.
- Möjligheten att säkerställa en dagvattenanläggnings effekt när det gäller fördröjning av dagvatten, genom införande av 4 kap. 16§ punkt 6 PBL Det gör det enklare för kommunen att i en detaljplan reglera åtgärder som exempelvis föreslås i en dagvattenutredning.
- Möjligheten att i ett exploateringsavtal som avser åtagande för en byggherre eller en fastighetsägare att vidta eller finansiera åtgärder även föreslås kunna omfatta dagvattenhantering, genom tillägg av begreppet dagvattenhantering i 6 kap. 40§ PBL.
- Möjligheten att ställa krav på att skyddsåtgärder i en detaljplan ska ha den utformning och detaljeringsgrad som behövs för att på ett ändamålsenligt sätt säkerställa att gränsvärdesnorm inte överträds eller äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm, genom ny punkt 5 kap. 3a § punkt 2 MB.

Möjlighet till planföreläggande av detaljplan på grund av översvämningensrisk bör föreslås i 11 kap. 15§ PBL. Som flera utredningar pekat på tidigare är gamla byggrätter ofta otillräckligt utredda när det gäller risk för översvämning samt behov av åtgärder.

Ny reglering i PBL, LAV m.fl. – förslag avseende dricksvattenförsörjning

Länsstyrelsen ställer sig positiv till samtliga punkter nedan som avser förtydligade bestämmelser om dricksvattenförsörjning, krav på hushållning med vatten och skydd av vattenområden och stödjer de föreslagna ändringarna i tillhörande lagar och förordningar.

- att i plan- och bygglagen förtydliga att en obebyggd tomt ska ordnas så att det på tomten eller i närheten av den går att tillgodose krav på både vattenförsörjning och avlopp.
- att regionen vid planering i regionplan enligt 7 kap. PBL ska redovisa hur hänsyn har tagits till kommunala vattentjänstplaner.
- att kommunen i samband med planläggning i detaljplan, om det finns särskilda skäl, kan bestämma skyddsåtgärder för att motverka eller förebygga brist på vatten.
- att kommunen vid bestämmande om en dagvattenanläggning i en plan får bestämma att anläggningen ska ha den placering eller det utförande som behövs för att hantera vattenbrist.
- att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, länsstyrelsen eller kommunen får meddela ytterligare föreskrifter om förbud eller begränsningar av användningen av dricksvatten vid vattenbrist eller risk för vattenbrist.
- att införa krav på landets kommuner att, om det behövs för att säkerställa ett tillräckligt skydd av en allmän vattentäkt som ger mer än tio kubikmeter per dygn i genomsnitt eller som försörjer fler än 50 personer ska kommunen eller va-huvudmannen hos berörd länsstyrelse ansöka om skydd av vattenområdet enligt 7 kap. MB eller kommunen besluta om skydd av vattenområdet enligt 7 kap. MB.

Ny reglering i MB – förslag avseende förenklade strandskyddsregler

7 kap. 18 g §: I utredningen föreslås att strandskyddet inte återinträder vid ny detaljplan i område med äldre plan där Länsstyrelsen tidigare i särskilt beslut har upphävt strandskyddet i den äldre planen, om ändamålet i den nya planen är detsamma som i den äldre planen. Länsstyrelsen ser positivt på att frågan utreds men anser inte att förslaget hör ihop med utredningens direktiv. Frågan bör därför utredas djupare i en separat utredning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Per Bill med samhällsplanerare Marina Fyhr som föredragande och Åsa Broman som medverkande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.